

เจ้าของอาคารขัดขวางการรื้อถอน ... เจ้าพนักงานท้องถิ่นใช้กำลังบังคับได้หรือไม่ ?

นางสาวนิตา บุญรัตน์ พนักงานคดีปกครองชำนาญการ
กลุ่มเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการและวารสาร
สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองความปลอดภัย และการอยู่อาศัยร่วมกันอย่างปกติสุขของประชาชน จึงให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีคำสั่งให้เจ้าของอาคาร หรือผู้ครอบครองอาคารรื้อถอนอาคารที่ก่อสร้างตัดแปลงโดยไม่ขออนุญาตตามกฎหมาย หากไม่รื้อถอน อาคารตามคำสั่ง เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจตามมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ดังนี้ (๑) ยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาล ขอให้ศาลมีคำสั่งจับกุมและกักขังบุคคลซึ่งไม่ปฏิบัติตาม คำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น (๒) ดำเนินการหรือจัดให้มีการรื้อถอนอาคารดังกล่าวเอง

ดังเช่น คดีปกครองที่นำมาเล่าสู่กันฟังในฉบับนี้ เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีคำสั่ง ให้รื้อถอนอาคาร แต่เจ้าของอาคารไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เจ้าพนักงานท้องถิ่นจึงดำเนินการรื้อถอนอาคารเอง ซึ่งในวันทำการรื้อถอน เจ้าของอาคารนำรถยนต์จอดขวางบริเวณหน้าอาคาร คล้องกุญแจปิดรั้วอาคาร ขัดขวางไม่ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเข้าทำการรื้อถอนอาคาร หากจะรื้อถอนอาคารจะต้องยกรถยนต์ ตัดกุญแจและจับตัวผู้ขัดขวาง ซึ่งอาจทำให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นถูกฟ้องร้องดำเนินคดี เจ้าพนักงานท้องถิ่น จึงได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลปกครองมีคำสั่งจับกุมและกักขังบุคคลซึ่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งรื้อถอน

กรณีนี้เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะขอให้ศาลมีคำสั่งจับกุมหรือกักขังบุคคลผู้ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารได้หรือไม่ ?

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เมื่อในวันที่ผู้ร้อง (นายกเทศมนตรี) เข้าดำเนินการรื้อถอน อาคารที่ของผู้ถูกร้อง (เจ้าของอาคาร) มีเจ้าหน้าที่ของผู้ร้อง มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ ช่างวิศวกรโยธา นายตรวจเขต คนงานรื้อถอน ช่างภาพ ช่างวิดีโอ จำนวนประมาณ ๕๐ คน ผู้ร้องจึงชอบที่จะใช้กำลังพอสมควรแก่เหตุ เข้าดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการบังคับทางปกครองได้เองอยู่แล้วตามมาตรา ๖๐ วรรคสองแห่ง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยบังคับรื้อถอนตามมาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง (๒) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งหากผู้ถูกร้องขัดขวางการรื้อถอนอาคาร แม้จะมี ผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง แต่ก็ เป็นมาตรการที่รุนแรงน้อยกว่าและมีผลกระทบต่อสิทธิและ เสรีภาพของผู้ถูกร้องน้อยกว่าการขอให้ศาลมีคำสั่งจับกุมและกักขังผู้ถูกร้อง จึงถือว่าผู้ร้องยังมีวิธีการบังคับ หรือมาตรการอื่น ๆ ที่สามารถกระทำได้ ส่วนที่ผู้ร้องอาจจะถูกผู้ถูกร้องดำเนินคดี เป็นเพียงการคาดการณ์ ของผู้ร้อง อีกทั้ง หากการดำเนินการของผู้ร้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายก็ไม่ต้องกลัวว่าจะถูกผู้ถูกร้อง ดำเนินคดี ดังนั้น กรณีดังกล่าวจึงยังไม่สมควรที่ศาลจะมีคำสั่งจับกุมและกักขังผู้ถูกร้อง (คำสั่งศาลปกครอง สูงสุดที่ ๖๑๔/๒๕๕๘)

คดีนี้ถือเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการสำหรับเจ้าพนักงานท้องถิ่น กรณีเจ้าของอาคาร ไม่ยินยอมให้ทำการรื้อถอนอาคารที่ก่อสร้างหรือตัดแปลงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เจ้าพนักงานท้องถิ่นมี อำนาจพิจารณาใช้กำลังได้ แต่ต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และกรณีนี้ ถือเป็นมาตรการที่รุนแรงน้อยกว่าการขอให้ศาลมีคำสั่งจับกุมหรือกักขังบุคคลตามมาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒